

COMPATIBILITZACIÓ DE L'ESTUDI I EL TREBALL EN ELS NOUS GRAUS DE MESTRE A TRAVÉS DE LA PRÀCTICA REFLEXIVA

Dolors Cañabate Ortíz
Universitat de Girona
Dolors.canyabate@udg.edu

Roser Güell Ordís
Universitat de Girona
Roser.guell@udg.edu

RESUM

A mesura d'endinsar-nos en el coneixement de l'adaptació a l'EEES durant aquests darrers anys i de trobar-nos en una situació actual de modulació dels cursos de graus pel curs vinent, ens adonem que el nostres estudiants tindran una etapa de formació més llarga (grau i postgrau, màster... si s'escau) i més costosa a nivell econòmic.

És motiu de reflexió que un tant per cent molt elevat dels nostres alumnes dins dels plans d'estudis actuals treballen per poder-se costejar els estudis. S'ha arribat a alguna previsió de futur? Cap a on volem anar? Han de poder treballar i estudiar o només estudiar?

En un nou escenari on la formació canvia l'enfocament des del formador cap a l'alumne i on l'aprenentatge s'orienta de manera més autònoma i reflexiva, es podrà compaginar aquesta formació acadèmica amb el món laboral?

L'objectiu d'aquesta proposta és recollir reflexions i propostes per part dels alumnes de segon i tercer curs de les assignatures d'Educació Física i la seva didàctica en els estudis d'educació física de magisteri, sobre el que pensen, senten i viuen (dificultats, estratègies, aportacions...) en relació als nous graus de magisteri, així com les possibilitats educatives que ofereix compaginar els estudis amb el món laboral.

INTRODUCCIÓ

L'Espai Europeu d'Educació Superior, iniciat amb la Declaració de Bolonia (1999), instaura un nou model d'ensenyament universitari que obliga a una reflexió profunda sobre l'estructura, els continguts i les matèries de les actuals titulacions.

La Universitat, en el paper de transmissora de coneixement, ha de formar i ajudar a l'estudiant de magisteri a adaptar-se als permanents canvis socials i als que es produeixen a l'escola.

La capacitat d'adaptació ha de ser una constant en els nostres estudiants, perquè en ells es recolzarà l'escola del futur. Els centres educatius sol·liciten competències als mestres que van més allà dels coneixements teòrics i pràctics, donant gran importància a la capacitat de treballar en equip, adquirir compromisos i assumir responsabilitats, liderar i emprendre decisions, coneixements de sensibilització social y ecològica, la capacitat d'autoaprenentatge i la utilització de les noves tecnologies, entre d'altres.

La universitat ha de formar titulats que s'incorporin en condicions òptimes al món del treball. L'estada a l'escola, així com el pràcticum de tercer curs ja és una formació realista vinculada amb l'entorn social i laboral, però nosaltres des d'aquesta comunicació ens plantejem a més a més, com podríem dur a terme un treball formatiu i reflexiu amb tots aquells alumnes que a més a més treballen en hores extraescolars en centres educatius. Creiem que podria ser un bon treball complementari en la formació dels nostres alumnes dins

d'un nou escenari on la formació canvia l'enfocament des del formador cap a l'alumne i on l'aprenentatge s'orienta de manera més autònoma i reflexiva.

En aquesta comunicació ens plantejem com compaginar el món universitari amb el món laboral i què aporta en la formació dels nostres estudiants. Una formació on la teoria i la pràctica es donen des d'una transferència autònoma i reflexiva que parteix del propi alumne.

Les conclusions obtingudes poden aportar elements de reflexió i preses de decisions pedagògiques i curriculars dels nous plans d'Estudis de Magisteri en el Marc de EEES.

FONAMENTACIÓ TEÒRICA

La pràctica reflexiva per Barnett (1992) constitueix un procediment formatiu per fer dels estudiants universitaris uns professors reflexius. Segons el propi autor és un mitjà a través del qual es pot:

"(...) estimular-se als estudiants a que desenvolupin la capacitat d'observació a si mateixos i d'emprendre un diàleg crític amb ells mateixos en relació amb tot el que pensen i fan... és un procediment reflexiu en el que l'alumne/a s'interroga sobre els seus pensaments i accions. El resultat desitjable de l'aprenentatge de cada un dels estudiants és el professional reflexiu"(Barnett, 1992, 192)

La formació en pràctica reflexiva tracta d'analitzar la pròpia pràctica docent, reflexionar-hi i construir conjuntament propostes de millora en aquells punts en què l'eficàcia sobre els aprenentatges de l'alumnat no es considera suficient.(Schön, 1992).

A través dels treballs de Schön s'ha posat de manifest la importància dels processos reflexius en la formació professional, així com en la necessitat que es contempli en la formació inicial com a eix fonamental.

L'opció formativa de la pràctica reflexiva es basa en el treball en grup de docents dirigits per un expert que promou la reflexió de la experiència docent.

La reflexió es basa en certes estratègies base: El diàleg reflexiu, el moldejat metacognitiu, la traducció dialògica o el diari reflexiu.

Els alumnes per exercitar-se en la pràctica reflexiva és necessari que passin primerament per una etapa d'ús sistemàtic d'un model o metodologia, que sistematitzi la reflexió i que els condueixi a aquests processos reflexius.

Segons Dewey (1989) una vegada passada aquesta primera etapa d'aprenentatge la reflexió implica intuïció, emoció i passió. La reflexió no pot quedar acotada a un conjunt de tècniques i mètodes. L'alumne ha d'utilitzar el mètode de forma flexible, oberta, i sense límits, és a dir, la practica reflexiva anirà adquirint una clara orientació holística.

El repte de la pràctica reflexiva no es basa únicament en millorar el nivell de la formació dels ensenyants, sinó de fer que els sistemes educatius siguin capaços de preparar els professionals per la complexitat d'aquest món divers. (Meirieu, 1990).

La pràctica reflexiva en el món laboral de l'estudiant afavoreix el desenvolupament d'una articulació profunda i significativa del seu coneixement teòric –pràctic, així com les capacitats per aprendre a partir de la seva pròpia pràctica. (Domingo, 2008; Perrenoud, 2004).

Per ser coherents amb la nostra tasca educativa, situem la proposta dins d'un marc de cooperació mestres-alumnes –professors. La cooperació està relacionada amb múltiples actituds, valors i motius que requereixen un intercanvi, una coordinació de punts de vista i actuacions: una valoració crítica i una acceptació de les crítiques, una assumpció de decisions col·lectives i una responsabilitat davant de tasques comunes.

La cooperació, segons Piaget (1973), és una relació social que provoca diverses transformacions en el pensament individual, com són la reflexió i la consciència d'un mateix.

OBJECTIUS

Des de la nostra experiència com a docents en els estudis de mestre d'educació física i al llarg d'aquests darrers anys, hem detectat l'existència d'un col·lectiu d'estudiants que tendeix a compaginar els estudis amb el món laboral. És un tema del qual ens sentim properes i sensibles ja que el "patim" juntament amb els nostres estudiants. Ens preocupa el no poder ajustar, compaginar i relacionar satisfactòriament aquests dos móns: el món acadèmic i el món laboral.

La nostra comunicació té com objectiu principal: *Conèixer i valorar com compatibilitzen els estudiants l'estudi i el treball, i les implicacions i aportacions que els hi suposa aquesta situació, tot presentant elements de reflexió que emfatitzin l'apropament d'aquestes dues vessants com un factor enriquidor en la formació global del futur mestre.*

Volem aportar elements de reflexió sobre aquest aspecte tot estant convençudes que l'apropament d'aquest dos mons facilita els processos de reflexió *sobre i en la pràctica*, afavorint una connexió real entre els dominis teòrics i pràctics, considerat fonamental en el desenvolupament del coneixement pràctic i reflexiu (Tsangaridou i Sullivan, 2003; Perrenoud, 2004; Ramos i del Villar, 2005).

És la nostra intenció reflexionar sobre la realitat actual dels nostres estudiants que en un futur no gaire llunyà hauran de ser educadors referents i competents.

La concreció del nostre objectiu requereix:

- Conèixer les dificultats que suposa per l'alumne compaginar els estudis amb el món laboral.
- Analitzar i identificar quin tipus de treball laboral poden accedir els nostres estudiants.
- Conèixer i valorar les aportacions i la connexió entre els fonaments teòrics i pràctics.
- Reflexionar com contempen els nous plans d'estudis de mestre, la possibilitat de que els alumnes compatibilitzin el món laboral i els seus estudis.
- Aportar elements de reflexió per compatibilitzar l'estudi i el treball en els nous Estudis de Grau.

DESENVOLUPAMENT

És necessari preparar les noves generacions de mestres a conviure, cooperar i compartir en una societat democràtica i solidària perquè pugui prendre un compromís responsable amb l'educació.

Al mateix temps que veiem que conviure amb els valors de cooperar i compartir és avui dia la base de tota societat i per tant de tota educació, sorgeixen noves problemàtiques i inquietuds (compaginar estudi-treball) des dels estudiants de mestre que poden ser utilitzades i estudiades com a noves metodologies i línies d'investigació.

Aixa doncs, trobem la practica reflexiva com una metodologia que permet apropar el món laboral i l'acadèmic. Té com elements principals les experiències de cada un en el seu context i la reflexió sobre la seva pròpia pràctica. Aquesta formació, a més d'aprofundir en el coneixement de la matèria, la didàctica i la pedagogia, pretén també que l'alumnat sigui capaç d'autoformar-se fent de la reflexió sobre la pràctica un hàbit conscient que s'integra en l'activitat de cada dia.

L'actuació coordinada d'un equip de mestre-alumne-professor amb una fita comú compartida i assumida per tots és un dels elements bàsics per l'inici, el desenvolupament i la consolidació de tots els processos de millora de l'estratègia didàctica.

La comunicació entre aquests ha de ser senzilla i permanent, cal trobar espais de diàleg i d'interacció on poder compartir el procés reflexiu, enriquidor per a tots.

Així doncs, la discussió i col·laboració entre professionals és indispensable per difondre els èxits assolits i millorar el sistema educatiu en la seva totalitat.

Creiem que un plantejament de treball en aquesta direcció ha de ser un dels puntals en la formació inicial dels futurs mestres, amb la finalitat de dur a terme un procés de socialització que generi actituds col·laboradores i d'interacció.

Metodologia i disseny de la recerca

En funció dels objectius plantejats, situem aquest tipus d'investigació en el context de la investigació qualitativa.

La recerca que es presenta es basa en una metodologia interpretativa. Aquesta metodologia concep el fet educatiu com una relació creada pels mateixos subjectes, de manera que només pot ser estudiat tenint en compte els punts de vista de les persones que s'hi troben implicades.

El nostre propòsit ha estat conèixer el que realment pensen, senten i viuen els nostres alumnes de segon i de tercer d'educació física en relació a la compatibilitat acadèmica i laboral, que molts d'ells es veuen obligats per poder finançar els seus estudis.

La mostra ha estat de 70 alumnes que cursen estudis de magisteri en l'especialitat d'educació física. D'aquests 70 alumnes, 34 corresponen a 3er curs i 33 a 2on curs.

En primer lloc es va realitzar una sessió de discussió sobre el tema amb tot el grup classe (segon curs i tercer per separat) per conèixer l'estat de la qüestió. A partir d'aquí, vam extreure els punts forts de discussió. Aquests han estat la base de l'enquesta que posteriorment hem passat els alumnes.

L'objectiu d'aquesta enquesta es recollir amb detall i concreció la informació sobre les dificultats que suposa per l'alumne compaginar els estudis amb el món laboral i l'enriquiment reflexiu que això els aporta.

Per donar fiabilitat a l'enquesta l'hem passat a diferents experts per la seva validesa i també un grup d'estudiants escollits a l'atzar de segon curs d'educació primària.

Una vegada que els alumnes van respondre l'enquesta individualment, vam posar en comú el contingut de cada una de les qüestions formulades, entrant en un debat de discussió molt enriquidor que ens ha permès contrastar, reafirmar i incorporar nous elements de debat, a més d'extreure aspectes fonamentals a tenir en compte pel nostre objecte d'estudi.

Ha estat la nostra intenció fer una valoració qualitativa dels aspectes tractats.

Valoració de les enquestes

Aquesta està formada per vuit preguntes, que ha continuació mostrem.

1. Treballes?

Respostes donades	Núm. d'alumnes que responen
- sí	44
- no	16
- S'han vist obligats a deixar-ho	6
- Ho fan esporàdicament (caps de setmana, cangurs...)	4

En quan a aquesta primera pregunta sobre si compaginen l'estudi amb un treball remunerat, han respost una majoria afirmativament. Un 68'57% treballen enfront un 31'42% que no treballen. D'aquests que treballen quatre ho fan de forma esporàdica, i dels que no treballen sis s'han vist obligats a deixar-ho per la incompatibilitat amb l'horari de classes a la Facultat.

En quan als alumnes que han respost afirmativament, majoritàriament fan feines de ½ jornada i sobretot en activitats extraescolar..

2. En el cas de no treballar podries justificar per què?

Respostes donades	Núm. d'alumnes que responen
- Els horaris de la facultat no els hi permet	14
- No tenen temps	5
- Els pares assumeixen tots els estudis i despeses	3

Veiem que 22 alumnes és a dir, el 63'63% manifesten que els horaris de la Universitat no els hi permet treballar. Un 13'63% diuen que no els cal perquè els estudis ja els paguen els pares, i un 22'72% alumnes manifesten que no treballen perquè no tenen temps i volen estar centrats només en els seus estudis.

3. Quin tipus de treball fas?

Respostes donades	Núm. d'alumnes que responen
- Activitat extraescolars	27
- Empresa	4
- Ludoteca	2
- Donen classes de repàs	2
- Monitor de lleure	2
- Dependent/a	1
- Cambrer/a	2
- Oficina	2
- Consell comarcal	1

Recordem que tenim un total de 42 alumnes que treballen, un 64'28% treballen en activitats esportives extraescolars, un 9,52% d'alumnes treballen en una empresa relacionada amb el món de l'esport, que facilita als estudiants un horari flexible a les necessitats de cada un. La resta un 26,20% d'estudiants que treballen, ho fan amb feines no relacionades amb els seus estudis.

4. Pots compatibilitzar les dues tasques. Treball i estudis?

Respostes donades	Núm. d'alumnes que responen
- Manifesten tenir dificultats per compatibilitzar-ho	16
- Manifesten tenir dificultats explicitant-les	6
- manifesten no tenir dificultats	20

D'aquesta qüestió extraïem que un 47'61% manifesten que ho poden compaginar bé, mentre un 52'38% argumenten tenir problemes per compaginar-ho.

5. Aquesta feina té en compte i et facilita poder seguir amb els estudis?

Respostes donades	Núm. d'alumnes que responen
- Consideren que tenen facilitats	29
- Poques facilitats	6
- No tenen facilitats	13

Com veiem majoritàriament els llocs de treballs són sensibles amb els seus treballadors que a més estudien, són un 69'04%. Un 14'28% consideren tenir poques facilitats i un 30'95% diuen que no tenen cap possibilitat de favor i per tant es veuen en molts de casos obligats a deixar d'assistir a les classes.

6. Des de la universitat es contempla aquesta doble possibilitat, et donen alguna facilitat?

Respostes donades	Núm. d'alumnes que responen
- No es té en consideració	50
- No contesten	20

Extrèiem que un 71'42% valoren que no se'ls hi té cap consideració, davant d'un 28'57% que no respon (son alumnes que no treballen).

Voldríem destacar algunes al·legacions que fan. Comenten que: *altres universitats, tenen en consideració la comptabilització amb el món laboral. Masses buits en els horaris. Totes les optatives a la tarda dificulten el poder treballar a mitja jornada.*

7. Per poder costejar els estudis necessites treballar o bé ho fas per altres motius?

Respostes donades	Núm. d'alumnes que responen
- Treballen per pagar els estudis	27
- Pares ajuden molt	10
- Pares cobreixen tot	10
- Gaudeix de beca	1
- Per altres motius	13
- no contesten	9

Destaquem que un 44'27%, necessiten el treball per poder finançar els seus estudis. Un 16'39% els pares ajuden molt i un altre 16'39% els pares cobreixen tot. Tenim només un alumne becat i un 21'31% que senzillament diuen que treballen per altres motius.

8. Que t'aporta aquesta doble tasca a la teva persona?

Respostes donades	Núm. d'alumnes que responen
- Nervis, estres	18
- Responsabilitat	10
- Experiència	9
- Organització	6
- Posar en pràctica coneixements	6
- Poc temps personal	6
- No contesten	15

Un 32'72% els hi suposa un estat de nervis i estrès important, un 18'18% es senten amb molta responsabilitat, un 16'36% creu que treballar els hi dona experiència, un 10,90% creuen que els hi permet posar en pràctica coneixements que rep a la facultat, un altre 10'90% els hi suposa disposar de poc temps per la seva vida personal i un altre 10'90% es veuen amb la necessitat d'aprendre molt a organitzar la seva vida per poder arribar a tot.

CONCLUSIONS I PROSPECTIVES

Pensem que queda palès al llarg de tot el qüestionari la realitat i la necessitat que tenen els nostres alumnes de compaginar estudis i treball. Per altre banda detectem també les dificultats que tot això els hi suposa. Com aquest gran nombre d'estudiants combinen feina i estudi? la majoria sacrifica l'assistència a classe i en alguns casos no poden seguir algunes assignatures.

També s'evidencia amb molta claredat que els que no treballen és perquè els horaris no els hi permeten. O sigui, no és que no vulguin o no ho necessitin, sinó que no poden compatibilitzar les dues tasques.

Es posa de manifest que hi ha un tipus d'oferta laboral que sí que hi poden accedir els alumnes, però en una franja horària molt concreta i amb limitacions de cares a les optatives. Aquest grup que és el més nombrós juntament amb els que treballen a l'empresa (que només hi ha una) adapta els horaris a les necessitats dels estudiants. Aquest col·lectiu d'alumnes són els que manifesta no tenir problemes a l'hora de compaginar les dues tasques, ocupant un 52% del alumnes que treballen. Pel contrari, la resta representats per un 48% on hi ha gran varietat i diversitat de feines la gran majoria són els que tenen dificultats per poder-ho compaginar. Per tant, tot i que veiem que hi ha predisposició a cercar feines compatibles no tots ho aconsegueixen i ens trobem amb un 48% d'estudiants que treballen amb dificultats per compaginar els estudis. Dins d'aquest grup, manifesten que viuen amb estrès i nervis, quan creiem que hauria d'esser una etapa de tranquil·litat i reflexió per poder estar obert a l'aprenentatge i la formació personal.

Destaquem que un 16% d'alumnes que treballen diuen que el treballar els hi ajuda i complementa la seva formació personal i professional, sobretot els que treballen amb nens, com a monitors, entrenadors, activitats de lleure... És una formació que destaca la pràctica reflexiva i el treball autònom. Per altre banda troben a faltar un seguiment, un recolzament, un treball conjunt, per part dels professors de la Facultat. Consideren que seria bo aprofitar aquesta situació per enriquir i aprofundir l'aprenentatge.

Ens preocupa per altre banda, conèixer que en molts casos el fet de treballar suposa una situació de nervis i d'estrès. Aspecte que repercuteix tant a nivell personal com en el rol d'estudiant, reduint la seva disponibilitat en la participació del dia a dia de la facultat.

Ens ha sobtat que la complexitat i dificultat que pot comportar el practicum a tercer curs no s'ha reflectit ens els resultats de forma significativa en els alumnes de tercer. Creiem que el motiu és que els alumnes coneixen des del moment de la matrícula la importància que té el practicum en la seva formació com a futur docent.

Per altre banda com a docents, pensem que no és just que els alumnes carreguin en els professors la responsabilitat de les dificultats que tenen per assistir a classe, sent aquest un aspecte que queda reflectit en les respostes dels alumnes en les enquestes.

Davant de la implantació dels nous graus pel curs vinent, creiem important que ens replantegem totes aquestes qüestions i buscar entre tots una via enriquidora i satisfactòria per tothom. Creiem que és un aspecte important a tenir en compte si el que volem són professionals competents en tots els seu àmbits de desenvolupament.

Introduir la pràctica reflexiva sistemàtica en els nous graus de mestre pot ser una opció formativa que afavoreixi als estudiants una major formació pràctica i un desenvolupament professional major per la seva funció docent.

Quan es reflexiona des de l'acció s'investiga en el context pràctic. No manté els alumnes separant els mitjans dels fins, sinó que els fa interactuar com marcs d'una situació-problema. No separa el pensament del fer, racionalitzant un procés que el portarà a una decisió que més tard és convertirà en acció. (Schön, 1992).

El interès i rellevància de les conclusions d'aquesta recerca provoca que aquestes aportin informació per optimitzar la formació pràctica i professional dels futurs mestres/as. Les

conclusions obtingudes poden aportar elements de reflexió i de presa de decisions pedagògiques i curriculars dels Nous Plans d'Estudis de Magisteri al Marc EEES.

En la situació actual, de profunda transformació dels sistema universitari i d'elaboració dels continguts curriculars dels nous títols de graus, es presenta l'oportunitat d'assolir una major coherència entre els aspectes pedagògics, organitzatius i curriculars.

La pràctica ha de ser l'element detonador del procés d'aprenentatge. La relació amb la teoria es fa necessària per centrar, descartar o reafirmar elaboracions teòriques pròpies sorgides del pensament didàctic (Schon, 1992).

BIBLIOGRAFIA

Barnett, R.(1992). *Improving Higher Education*. Buckingham:SRHE/Open Universty Press.

Biggs, J. (2001). *Calidad del aprendizaje universitario*. Madrid: Narcea

Brockbank, A. y McGILL, I. (2002). *Aprendizaje reflexivo en la educación superior*. Madrid: Morata.

Dewey, J.(1989) Como pensamos. Nueva Exposición de la relación entre el pensamiento reflexivo y proceso educativo. Barcelona. Paidós.

Domingo, A. (2008). La práctica reflexiva en la formación inicial del maestro. Evaluación de un modelo. Tesis Doctoral. No publicada.Universidad de Vic.

Fraille, A. (2004). El profesor de Educación Física como investigador de su práctica. *Tándem. Didáctica de la Educación Física*, 15, 37-49.

Freire, P. (1998).Pedagogía de la autonomía: saberes necesarios para la práctica educativa. México D.F.: Siglo XXI editores.

Killion, J. i Todnem,G (1991). A process for personal theory buiding. *Educational Leardership*, 48(6). 14-16

Lapasade, G. (1984). Autogestión pedagógica ¿la educación en libertat? Barcelona. Gedisa

Latorre, A., Del Rincón, D. y Arnal, J. (1996). *Bases metodológicas de la investigación educativa*. Barcelona: Hurtado Ediciones.

Lleixà, T. (2008) Educació Física, una mirada cap al futur. *Perspectiva Escolar* n° 321,p.2-8.

Lorente, E ((2004). *Autogestión en Educación en Educación física. Un estudio de caso en Secundaria. Tesis doctoral*. Universidad de Barcelona-INEFC. Publicación electrónica.

Lorente, E (2008). Estimular la responsabilitat i la iniciactiva: autogestió en educació física. Apunts 2n trimestre (pàg 26-34)

Meirieu, P (1990): *L'école, mode d'emploi. Des méthodes act, modo de empleo: de los métodos activos a la pedagogia diferenciada*. Barcelona. Octaedro,1997)

Perrenoud, Ph. (2004). *Desarrollar la práctica reflexiva en el oficio de enseñar*. Barcelona. Graó.

Ramos, L. i del Villar, F. (2005). *La enseñanza de la Educación Física*. Madrid: Síntesis.

Schön, D.A. (1992). *La formación de profesionales reflexivos. Hacia un nuevo diseño de la enseñanza y el aprendizaje en las profesiones*. Barcelona: Paidós/MEC

SCHÖN, D.A (1983/1998) El profesional reflexivo. Como piensan los profesionales cuando actúan. Barcelona . Paidós

Tsangaridou, N. i O'Sullivan, M. (2003). Physical education teachers' theories of action and theories-in-use. *Journal of teaching in physical education*, 22, 132-152.

QÜESTIONS I/O CONSIDERACIONS PER AL DEBAT

De cares a la implantació dels nous estudis de magisteri, els alumnes tindran una tapa de formació més llarga i també més costosa a nivell econòmic.

Aquesta realitat ens ha fet reflexionar, sobre el fet de que en els plans d'estudis actuals un % molt elevat dels nostres alumnes treballen per poder costejar els seus estudis. Contemplen els nous plans d'estudis de mestre de infantil i primària, la possibilitat de que els alumnes compatibilitzin el mon laboral amb els estudis?

Es pensa buscar un espai de reflexió on es pugui fer un treball conjunt per compaginar i enriquir-nos d'aquesta situació?

Què passarà en un futur? Amb que és trobaran? Tindran alguna mena de facilitats des de la pròpia universitat?

Hi hauran empreses disposades a tenir en consideració aquest col·lectiu per oferir horaris de treball més flexibles, 1/2 jornades, horaris flexibles.....de què dependrà tot això? O potser els nous estudis universitaris estan pensats i dirigits a les minories, suposant tot això un retrocés pel país?

Han de poder treballar i estudiar o només estudiar?

Quin perfil d'estudiant és el que volem?

Considerem la pràctica reflexiva com element inherent a la professionalització docent del mestre. Com podem promoure aquesta pràctica des dels nous graus i concretament en el marc laboral dels nostres estudiants?

Quins sabers impliquen aquestes pràctiques?

Com s'apropien els estudiants d'aquests sabers?

Girona, novembre del 2009